

Siyer Tez Değerlendirme Toplantıları -I-

Arş. Gör. Asım SARIKAYA*

Siyer Vakfı ve Akademik Siyer sayfasının işbirliğiyle düzenlenen Siyer Tez Değerlendirme Toplantıları'nın ilki 3-4 Kasım 2016 tarihleri arasında İstanbul'da Siyer Vakfı genel merkezinde gerçekleştirildi.

Ülkemizde akademik ilahiyat alanında daha önce bir benzeri olmayan bu program, Siyer alanında yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerini daha nitelikli hâle getirmek, karşılaşılan sorunlara çözüm üretmek, izleyicilerin de hocalarla istişare yapabileceği bir ortam oluşturmak amacıyla çeşitli ilahiyat fakültelerinde görev yapan, Siyer alanında uzman akademisyenleri müzakereci olarak bir araya getirdi.

Programda, Tez Değerlendirme Toplantılarına katılmak için Akademik Siyer Sayfası'na başvuran adaylar arasından seçilen beş yüksek lisans ve beş doktora öğrencisi yer aldı. Seçilen katılımcılar tezlerinin konularını, içeriğini, amacını, hedefini, kapsamını açıklayan tebliğlerini sundular. Program; açılış, ikişer tur olarak düzenlenen iki oturum ve nihayetinde bir panel şeklinde gerçekleşti.

Açılış oturumu, Prof. Dr. Nuh Arslantaş'ın başkanlığında Prof. Dr. Adnan Demircan'ın açılış konuşmasıyla gerçekleşti. Demircan, konuşmasında son yıllarda Siyer'e dair yapılan yoğun çalışmalarındaki nicelik artışına mukabil nitelik olarak bir azalma görüldüğü üzerinde durdu. Devamında bu programın nitelik sorununa çözüm için bir adım ve Siyer alanında daha yetkin ilim adamları yetişmesine katkı sağlayacağını ifade ederek konuşmasını sonlandırdı. Demircan'ın ardından, Siyer Vakfı Genel Başkanı Muhammed

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
asimmsarikaya@gmail.com

Emin Yıldırım, selamlama konuşmasını yaptı. Açılış konuşmalarının nihayetinde programın ilk oturumuna geçildi.

İlk oturumun birinci turu Prof. Dr. Muhammed Hanefi Pala-bıyık'ın başkanlığında gerçekleşti. Marmara Üniversitesi doktora öğrencisi Şükran Adıgüzel “*Kureyş Şehir Yönetimi*” başlıklı tezinin tebliğiyle program başladı. Adıgüzel, Câhiliye üzerine ülkemizde sayısız araştırmalar yapıldığı ancak Mekke şehir devletinin yönetimini spesifik olarak ele alan bir çalışmanın olmadığını söyledikten sonra tezinde Mekke şehri özelinde Kureyş şehir yönetimini idarî, askerî, dinî, ve diplomatik görevler ve bu görevlerin kabilelere taksiminde esas alınan kriterler açısından ele alacağını belirtti. Tezin Câhiliye'den başlayıp Emevilerin sonuna kadar olan dönemi kapsadığını söyleyen Adıgüzel, amacının Câhiliye döneminde ihdâs edilen Mekke ve Kâbe ile ilgili görevlerin İslamî dönemdeki izlerini takip etmek olduğunu söyleyerek tebliğini sonlandırdı. Tebliğe müteakip, müzakereciler konu ve kapsam hakkında öneri, eleştiri ve düşüncelerini ifade ettiler. Birinci turun ikinci tez tebliği, Marmara Üniversitesi doktora öğrencisi Güllü Yıldız tarafından sunuldu. Yıldız “*Siyer Yazılığında Şerh-Haşiye Geleneği –Moğultay b. Kılıç Örneği-*” isimli tezi ni üç bölüm olarak planladığını, ilk bölümünde, Siyer alanında en çok ihmal edilmiş bir konu olan siyer yazıcılığında şerh-hâşiye geleneğini genel hatlarıyla ele alacağını, ikinci bölümde Moğultay b. Kılıç'ın hayatı, eserleri ve tarihçiliğini ortaya koyacağını, son bölümde ise bir siyer hâşiyesi olarak *ez-Zehrû'l-Bâsim* incelenerek siyer şerh-hâşiyeleri içerisindeki yerini tespit etmeye çalışacağını anlattı. Tebliğin ardından müzakereye geçildi. Uzun bir müzakerinin ardından birinci turun son oturumuna geçildi. Bu oturumda Atatürk Üniversitesi doktora öğrencisi Muhammet Ali Kestioğlu, “*Belazuri'nin Siyer Yazıcılığı*” başlıklı tezini sundu. Kestioğlu, klasik dönem önemli siyer müelliflerinden olan Belazuri'nin hayatını, ilmî kişiliğini, günümüze ulaşmış eserleri *Ensâbu'l-Eşraf* ve *Futûhu'l-Buldân* üzerinden siyer yazıcılığını, kullandığı metot/uslûb ve kaynaklarını tesbit etmeyi amaçladığını belirtti. Son olarak Siyer ilmine katkısının ortaya

konulmasının, sonraki dönemde yazılan eserlere etkisini görmek açısından elzem olduğunu vurguladı. Bu tez tebliğinin ardından müzakereye geçildi. Müzakereden sonra kısa bir ara verildi.

İlk oturumun ikinci turu Prof. Dr. Adnan Demircan başkanlığında, Atatürk Üniversitesi doktora öğrencisi Kevser Özdoğan'ın "*Siyer Anlatılarında Metin-İdeoloji İlişkisi*" başlıklı tezine ait tebliğiyle başladı. Özdoğan, Siyer alanında hicrî 350 öncesi yazılmış eserleri inceleyerek, dönemin siyasi, içtimâî, dinî ve kültürel olaylarının siyer metinlerine yansımalarını ve etkisini ortaya koyacağını belirtti. Özdoğan bunun önemini, "*Tarihçi, ait olduğu toplumun bir ürünü aynı zamanda da bir sözcüsüdür. Yani tarihçi içinde bulunduğu toplumdan bağımsız kimseler değildir. O yüzden eserlerine kendi ideolojilerini yansıtması kaçınılmazdır.*" şeklinde ifade etti. Tez tebliğinin ardından müzakereye geçildi. Müzakerecilerin değerlendirmesinin ardından "*Kur'an-Siyer İlişkisi*" başlıklı tezine ait tebliğini sunan Atatürk Üniversitesi doktora öğrencisi Korkut Dindi ile ilk oturumun son tebliğine geçildi. Dindi, tebliğinde Kur'an ve Siyer'in doğru anlaşılması için birlikte ele alınmasının kaçınılmaz bir durum olduğunu vurguladı. Bu ilişkinin nitelik, hacim ve muhteva açısından genişliği, tezin ise sınırlılık keyfiyeti sebebiyle Mekke döneminin, Hz. Peygamber'i veya elçiliğini ihtiva eden konuları tercih ettiğini ifade ederek konunun kapsamını belirtti. Dindi'nin sunumunu takiben müzakereye geçildi. Müzakere sonrasında dinleyicilerin soruları alındı. Muhammed Emin Yıldırım'ın kapanış konuşmasının ardından, ilk oturum ve günün programı sona erdi.

4 Kasım Cuma günü ikinci oturumun birinci turu Prof. Dr. Adem Apak başkanlığında yapıldı. Turun ilk tebliği Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Asım Sarıkaya tarafından "*Kayıp Siyer Edebiyatı ve Âsım b. Ömer'in Risâlesi*" ismiyle sunuldu. Sarıkaya, tezin içeriğini Kayıp Siyer Literatürünün tespiti, kaybolma nedenleri, tespit yöntemi ve Asım bin Ömer'in risâlesinin inşâsı ve değerlendirilmesi olarak belirtti. Tebliğin akabinde müzakereye geçildi. Uludağ Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Elif Küb-

ra Aslandoğdu “*Doğu Arabistan’da İslâmiyet’in Yayılışı*” başlıklı tez tebliğini sunarak birinci turun ikinci sunumunu gerçekleştirdi. Tezinde daha önce bir bütün halinde çalışılmamış olan bölgenin siyasi, sosyal ve kültürel merhalelerini inceleyeceğini ve İslam’ın söz konusu bölgede yayılışının tarihsel sürecini ele alacağını ifade etti. Aslandoğdu, bölgenin İslam öncesi döneminin de ele alınacağını söyleyerek, İslam dininin Doğu Arabistan topluluklarına etkisinin ortaya konulacağını belirtti. Aslandoğdu’nun tebliğinin ardından müzakereye geçildi. Birinci turun son tez tebliği, Atatürk Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Merve Köse tarafından sunuldu. Köse, “*H. Muhammed’in Doğumuyla İlgili Rivayetler ve Mitolojide Doğum*” isimli tezinin tebliğinde, H. Muhammed’in doğumuyla ilgili rivayetlerin mitolojiyle olan ilişkisini inceleyeceğini ve bu sebeple mitlerde ve diğer dinlerde yer alan olağanüstü doğum rivayetlerini de çalışmasına dâhil ettiğini belirtti. Köse, Siyer rivâyetlerinde yer alan harikulade olayların mitolojiyle ilişkisinin tespit edilmesi gerektiğini, bunu doğum mitolojisini üzerinden ortaya koyacağını açıkladı. Müzakerenin ardından ara verildi.

İkinci oturumun ikinci ve son turu Doç. Dr. şaban Öz başkanlığında yapıldı. Atatürk Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Nur Gökhan’ın “*H. Peygamber Döneminde Mekke’de Sosyal Hayat*” isimli tezinin tebliğiyle ikinci turun ilk sunumu gerçekleşti. Gökhan, tezi ele almasının sebebini, “*Mekke tarihinin câhiliye dönemi farklı açılardan ele alınmış olmasına rağmen H. Peygamber dönemi Mekke’sinin sosyal hayatına dair müstakil bir çalışma bulunmaması*” olarak açıkladı. Sosyal hayatın H. Muhammed ve içinde yaşadığı toplumu anlamadaki önemini vurgulayan Gökhan, kültürel unsurların dinî alana dâhil edilmesi ile oluşan yeni durumda dinî ve kültürel olanın ayırımının bu sayede ortaya çıkacağını belirtti. Tebliğin akabindeki müzakerenin ardından, Cumhuriyet Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi Mustafa İyidoğan, “*H. Peygamber Dönemi Eğlence Kültürü*” başlıklı tez tebliğini sundu. İyidoğan, H. Peygamber dönemi eğlence kültürünün, günümüzde Müslümanların hayatında

eğlencenin yer almadığı düşüncesi ve imajının temelsizliğini bu çalışmayla gün yüzüne çıkacağını ve sosyal hayatta Hz. Muhammed'in yaptığı değişiklikleri somut delillerle ortaya koyacağını beklediğini söyledi. Tebliğe müteakip müzakereye geçildi. Toplantıda emeği geçen ve katkı sunan herkese teşekkür eden oturum başkanı Öz, kısa bir konuşma yaparak, "*Programın devamlılığı halinde referans bir toplantı haline geleceğinin işaretlerini şimdiden vermiştir. Bu içerikli toplantıların tüm ilahiyat ilimlerinde düzenlenmesinin faydalı olacağı izahtan varestedir. Önümüzdeki toplantıda bu çalışmaların takibi ile birlikte Akademik Siyer Sayfasına başvurarak seçilen yeni katılımcıların tezleri değerlendirilecektir*" dedi.

Kısa bir aranın ardından Hz. Peygamberi Doğru Anlamak Ve Anlatmak isimli panel düzenlendi. Oturum başkanlığını Prof. Dr. Adnan Demircan'ın yaptığı panel, Prof. Dr. M. Hanefi Palabıyık Örneklerle Günümüzde Hz. Peygamber'in Yanlış Anlaşılması tebliğiyle başladı. Palabıyık, kültürel unsurların dinî alana dâhil edilmesi, şekilciliğin ön planda tutulması gibi örneklerle Hz. Peygamberi doğru anlamının önüne geçen yaşantıları teker teker açıkladı. Panel, Prof. Dr. Adem Apak'ın Tarihsel Süreçte Hz. Peygamber'i Doğru Anlamada Yaşanan Kırılmalar tebliğiyle devam etti. Apak, tarih içerisinde yaşanan Cemel, Sıffin savaşı, hakem olayı gibi siyasî, ihtidâ hareketleri gibi toplumsal ve dinî olayların Hz. Peygamber'i anlamada yaşanan kırılmalara sebep olduğunu vurguladı. Apak'ın ardından Prof. Dr. Nuh Aslantaş'ın Yahudi Geleneğinde Peygamber Kabulleri ve İslâm Düşüncesiyle Kıyası tebliğiyle, Yahudilerin peygamber algılarında yer alan kral, resul, nebî gibi kavramları açıklayarak, bunların İslam dinindeki farklılıklarına değindi. Panelin ve aynı zamanda Siyer Tez Değerlendirme Toplantıları'nın son konuşmasını Muhammed Emin Yıldırım yaptı. Yıldırım, Hz Peygamber'i Doğru Anlatmak Zorunluluğu tebliğiyle bunun özelde Kur'an olmak üzere İslam dininin anlaşılmasındaki kaçınılmaz önemini vurgulayarak program sona erdi.

Program farklı şehir ve üniversitelerdeki akademisyen ve öğ-

rencileri bir araya getirerek, tezlerin niteliklerini arttırıcı faydasının yanında, eleştiri ve değerlendirmenin nasıl olması gerektiği ile alakalı olarak katılımcı ve izleyicilere örnek bir ortam sunmuştur. Ayrıca programın diğer alanlarda benzer çalışmalara öncü olacağı muhakkaktır.